

1 Inleiding

1. Op 23 december 2004 heeft de directeur van de Dienst uitvoering en Toezicht Energie (DTe) een besluit¹ (NorNed-besluit) genomen op de aanvraag van TenneT TSO B.V. (TenneT) tot het toestaan van de financiering van de NorNed-kabel op grond van artikel 31, zesde lid, van de Elektriciteitswet 1998 (E-wet). De directeur DTe heeft onder toepassing van een aantal voorwaarden de aanvraag toegewezen. Naar de voorwaarden wordt gezamenlijk ook wel verwezen als de bonus/malus-regeling.
2. In deze regeling is een voorwaarde opgenomen met de strekking TenneT te stimuleren een zo hoog mogelijke capaciteit bij voortduring aan de markt beschikbaar te stellen. Ter vervulling van de laatste voorwaarde bepaalt de directeur DTe jaarlijks het prikkelbedrag voor de relatieve beschikbaarheid. Met deze notitie stelt de Autoriteit Consument en Markt (ACM), de rechtsopvolger van de directeur DTe, het prikkelbedrag voor de relatieve beschikbaarheid voor het jaar 2016 vast.
3. De indeling van deze notitie is als volgt. Hoofdstuk 2 zet de gevolgde procedure uiteen. Hoofdstuk 3 beschrijft het juridische kader. In hoofdstuk 4 volgt het voorstel van TenneT en de beoordeling van het voorstel door de ACM. Ten slotte sluit deze notitie in hoofdstuk 5 af met de conclusie.

2 Gevolgde procedure

4. Op 19 december 2016 heeft de ACM het informatieverzoek TS-NN-16-12 per e-mail aan TenneT verstuurd. Dit informatieverzoek bestaat uit een invul- en auditinstructie. Met dit informatieverzoek geeft de ACM uitvoering aan de bepalingen uit randnummers 110 tot en met 113 van het NorNed-besluit.
5. TenneT heeft op 30 januari 2017 per e-mail² aan dit informatieverzoek voldaan middels een voorstel voor de bonus/malusregeling voorzien van een controleverklaring van een onafhankelijke accountant.

¹ Kenmerk: 101783_2-76.

² Kenmerk: TenneT— BCC-NBC.

3 Juridisch kader

6. In dit hoofdstuk beschrijft de ACM de bepalingen die het juridisch kader vormen.
7. *Onder randnummers 110 tot en met 113 van het NorNed-besluit is het volgende bepaald over de prikkel om bij voortdurende zoveel mogelijk van de gerealiseerde capaciteit beschikbaar te stellen:*

“Prikkel voor de beschikbaarheid van de kabel

110. De beschikbaarheid van de kabel voor de markt is een belangrijke factor voor de te behalen handelsmarge. TenneT gaat er in zijn aanvraag bij de berekeningen van de handelsopbrengsten vanuit dat de kabel gedurende elk kalenderjaar 95,62 % van de tijd beschikbaar is. TenneT heeft in zijn brief van 27 oktober 2004 aangegeven dat zelfs een minimale beschikbaarheid van 97 % mogelijk is. Indien een hogere beschikbaarheid gerealiseerd wordt, wordt de handelsmarge vergroot omdat over een groter aantal uren handel kan worden bedreven. Evenzo doet een lagere beschikbaarheid de te behalen handelsmarge verminderen.

111. TenneT kan de beschikbaarheid van de kabel beïnvloeden omdat TenneT samen met Statnett verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud van de kabel. Zowel de mate en aard van het onderhoud is hierbij relevant, alsmede de planning van voorzien onderhoud op momenten dat de gemiste handelsopbrengsten minimaal zijn. Tevens is van belang dat voorzien en onvoorzien onderhoud niet langer duurt dan strikt noodzakelijk, zodat de kabel weer snel voor de netgebruikers beschikbaar is.

112. Om deze reden neemt de directeur DTe in zijn besluit een bonus/malus-regeling met het oogmerk om TenneT te stimuleren om de kabelverbinding met Noorwegen volgens de voorgestelde planning operationeel te hebben, om de kabel optimaal voor de markt ter beschikking te laten komen en om tegelijkertijd de netgebruikers te beschermen voor het risico van een lagere technische beschikbaarheid dan 95,62 %.

113. Hierbij hanteert de directeur DTe een prikkelbedrag van EUR 400.000 per 1 % beschikbaarheid, hetgeen overeenkomt met geschatte jaarlijkse handelsopbrengsten voor de betreffende 1 % van de transportcapaciteit uitgaande van de door TenneT in de aanvraag geschatte mogelijke handelsopbrengsten. Hierbij stelt de directeur DTe een maximum te vergoeden of te behouden bedrag van EUR 1,2 miljoen per kalenderjaar. Genoemde bedragen worden jaarlijks geïnfleerd met de consumentenprijsindex.”

8. In bijlage A van het NorNed-besluit is in randnummers 13 tot en met 18 bovendien het volgende bepaald over de vaststelling van het jaarlijkse prikkelbedrag als gevolg van de relatieve beschikbaarheid van de kabel:

“Voorwaarden omvattende een prikkel om de kabel optimaal voor de markt beschikbaar te

doen zijn

13. Indien de relatieve beschikbaarheid van de kabel in een kalenderjaar lager is dan 95,62 % van de in randnummer 10 van deze bijlage genoemde nominale capaciteit dan dient TenneT vanuit eigen middelen een bedrag ter grootte van het prikkelbedrag zoals gedefinieerd in de hiernavolgende randnummers aan de veilingopbrengsten toe te voegen.

14. Indien de relatieve beschikbaarheid van de kabel in een kalenderjaar hoger is dan 95,62 % van de in randnummer 10 van deze bijlage genoemde nominale capaciteit dan mag TenneT een bedrag ter grootte van het prikkelbedrag zoals gedefinieerd in de hiernavolgende randnummers inhouden op de veilingopbrengsten van de kabel in het betreffende jaar en deze aan zijn eigen middelen toevoegen.

15. De relatieve beschikbaarheid van de kabel in procenten, uitgaande van de nominale capaciteit van de kabel, wordt berekend door voor alle uren in een kalenderjaar het aantal megawatt transportcapaciteit tussen Nederland en Noorwegen te sommeren dat enerzijds aan marktpartijen beschikbaar komt op de hiertoe in het kader van marktkoppeling bestemde beurs én dat anderzijds daadwerkelijk voor het door marktpartijen gewenste transport ten behoeve van marktpartijen op het betreffende uur beschikbaar is, en deze som te delen door het product van de nominale capaciteit van de kabel en het aantal uren in het betreffende kalenderjaar.

16. Het prikkelbedrag is gelijk aan de absolute waarde van het verschil tussen de relatieve beschikbaarheid van de kabel en 95,62 %, vermenigvuldigd met EUR 400.000 per één procent en met een maximum van EUR 1.200.000 per kalenderjaar.

17. De in randnummers 13 tot en met 16 beschreven regeling omvattende de prikkel gaat in twee kalenderjaren na de datum van ingebruikname van de kabel en is van toepassing tot en met 31 december 2032. Indien de datum van ingang van de in dit randnummer genoemde prikkel niet op 1 januari valt geldt de genoemde regeling voor het eerste kalenderjaar naar evenredigheid van de tijd na inwerkingtreding voor dat kalenderjaar.

18. De verrekening van het prikkelbedrag vindt jaarlijks plaats over het voorafgaande kalenderjaar. TenneT doet daartoe aan de directeur DTe een voorstel voor het te verrekenen bedrag, inclusief onderbouwing en met een goedkeurende accountantsverklaring. TenneT dient dit voorstel in uiterlijk op 1 februari van elk jaar volgend op het kalenderjaar waarover het prikkelbedrag verrekend wordt.”

9. Tot slot bevatten randnummers 19 en 20 bijlage A van het NorNed-besluit voorschriften betreffende force majeure:

“Force majeure

19. In het geval van force majeure (‘overmacht’) zullen de volgende voorwaarden gelden. TenneT is verplicht force majeure bij het intreden hiervan onverwijld schriftelijk aan de

directeur DTe te melden.

TenneT is gehouden al hetgeen redelijkerwijs van hem verlangd kan worden om de toestand van force majeure op te heffen en om de gevolgen daarvan te beperken.

In het geval van force majeure inzake de voorwaarden met betrekking tot kosten zullen de verminderingen bedoeld in randnummer 4 van deze bijlage voor het gedeelte dat te wijten is aan de force majeure buiten toepassing blijven.

In het geval van force majeure inzake de voorwaarden met betrekking tot oplevering zullen de verminderingen bedoeld in randnummer 6 van deze bijlage voor het gedeelte dat te wijten is aan de force majeure buiten toepassing blijven.

In geval van force majeure inzake de voorwaarden met betrekking tot bepaling van de nominale capaciteit zullen de verminderingen bedoeld in randnummer 11 van deze bijlage voor het gedeelte dat te wijten is aan de force majeure buiten toepassing blijven.

In het geval van force majeure inzake de voorwaarden met betrekking tot beschikbaarheid zullen de vergoedingsplichten bedoeld in randnummers 13 en 14 van deze bijlage voor het gedeelte dat te wijten is aan de force majeure buiten toepassing blijven.

Indien TenneT de in de randnummers 19 sub a en b van deze bijlage bedoelde voorwaarden niet nakomt, blijft het bepaalde in de randnummers 18 sub c tot en met f van deze bijlage buiten toepassing en zal aldus het in de randnummers 4, 6, 11, 13 en 14 van deze bijlage onverkort gelden.

20. Onder force majeure wordt in ieder geval verstaan:

het effect van terroristische aanslagen,

het effect van natuurrampen,

het effect van oorlogssituaties,

het effect van atoomreacties,

breuk van de kabel door van buiten komende krachten door scheepsankers en buiten het project vallende aanlegactiviteiten, die de aanleg en ingebruikname vertragen of de benutting van de kabel onmogelijk maken.”

10. In zijn besluit van 1 februari 2012³ heeft de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, de rechtsvoorganger van de ACM, de nominale capaciteit van NorNed vastgesteld op een waarde van 683,86 MW. De vaststelling van de nominale capaciteit van NorNed is een voorwaarde voor de vaststelling van de prikkels voor de relatieve beschikbaarheid.
11. Tevens heeft de rechtsvoorganger van de ACM in randnummer 29 van het bovengenoemde besluit het volgende met betrekking tot beperkingen in het Noorse AC net opgemerkt:
“De Raad is van mening dat TenneT het beheer van het Noorse hoogspanningsnet door

³ Kenmerk: 103894/17.

Statnett slechts in beperkte mate kan beïnvloeden. De redenen waarom beperkingen aan Noorse zijde hebben plaatsgevonden zijn tevens in het licht van het NorNed-besluit niet relevant voor de vaststelling van de nominale capaciteit. Bovendien is in het gegeven dat TenneT de bonussen en de malussen deelt met Statnett niet voorzien in het NorNed-besluit.”

- Op 18 oktober 2015 heeft de ACM verder het besluit genomen dat veilingen van de NorNed-capaciteit voortaan rekening mogen houden met netverliezen à 3.2%.⁴ Hoewel het fysieke MW-maximum op 700 MW blijft, is hierdoor het ‘contractueel’ maximum verhoogd met +3.2% (oftewel, van 700 naar 723 MW). Vanaf 18 november is dit verliespercentage toegepast in het marktkoppelingsalgoritme.

4 Beoordeling van het voorstel

- In dit hoofdstuk beoordeelt de ACM het voorstel van TenneT. De beoordeling valt in twee delen uiteen. Paragraaf 4.1 bevat het voorstel van TenneT. Paragraaf 4.2 bevat de beoordeling van de ACM.

4.1 Het voorstel van TenneT

- Bij de e-mail, d.d. 30 januari 2017, heeft TenneT een bijlage gevoegd met daarin het voorstel voor het prikkelbedrag, de berekening en een toelichting bij de verantwoorde cijfers. Uit dit voorstel volgt dat TenneT voornemens is een bonus van EUR 1.461.215 aan de veilinggelden te onttrekken.
- TenneT geeft aan dat in de berekening van de beschikbare capaciteit en van het prikkelbedrag voor ieder uur een waarde is opgenomen. In september 2016 was er gedurende 154 uur een lagere beschikbaarheid in verband met het jaarlijkse onderhoud van de NorNed-kabel. In januari, juni, september en oktober 2016 was er 35 uur aan overig onderhoud. Gedurende de maanden januari en september 2016 was er 98 uur een lagere beschikbaarheid door enkele storingen. In de berekening van het prikkelbedrag is deze 287 uur meegenomen tenzij er sprake was van force majeure. De gebruikte databron voor de beschikbaarheid van de kabel is: <http://www.nordpoolspot.com/historical-market-data>.
- TenneT geeft verder aan dat, ten gevolge van beperkingen in het Noorse AC net, 2.632 uur niet in de berekening meegenomen zijn. TenneT concludeert dat beperkingen in het Noorse AC net volgens het NorNed-besluit buiten de reikwijdte van de relatieve prikkel vallen. TenneT verwijst tevens naar het besluit 103894/19.B1288, randnummer 29, waarin de ACM bij de bepaling van de nominale capaciteit alleen die situaties meeneemt waar TenneT invloed op kan uitoefenen.

⁴ Kenmerk: ACM/DE/2015/206050

17. Met ingang van 2015 is het voor de NorNed-kabel mogelijk om via de intraday market (Elbas) van Nord Pool capaciteit ter beschikking te stellen. TenneT geeft aan dat in 2016 initieel geplande niet-beschikbare capaciteit wegens omstandigheden (bijvoorbeeld snellere afronding van werkzaamheden) alsnog op de intraday markt beschikbaar was gesteld. In de berekening van de relatieve beschikbaarheid heeft TenneT daarom 63 uur meegenomen.
18. De nominale capaciteit over 2016 bedraagt 6.007.026 MW. De beschikbare capaciteit volgt uit de genoemde bron in randnummer 15 en komt op 5.985.630 MW. Hieruit volgt een relatieve beschikbaarheid van 99,6438 %.
19. Schematisch wordt het voorstel van TenneT als volgt weergegeven:

Jaar	Beschikbare capaciteit (MW)	Nominale capaciteit (MW)	Realisatie (relatieve beschikbaarheid)	Norm	Berekende bonus/malus (€)	Maximum bedrag (€)	Inflatie correctie	Bonus/malus aangepast voor inflatie (€)
2016	5.985.630	6.007.026	99,6438%	95,62%	1.609.527	1.200.000	1,21768	1.461.215

20. Ten slotte stelt TenneT dat de gevraagde informatie, inclusief de berekening van de relatieve beschikbaarheid en van het prikkelbedrag voor het jaar 2016, is opgesteld in overeenstemming met de instructie van de ACM en voorzien is van een goedkeurende controleverklaring van een onafhankelijke accountant.

4.2 De beoordeling

Beschikbare capaciteit (MW)

21. De beschikbaarheid van de NorNed verbinding wordt berekend door voor alle uren in een kalenderjaar het aantal megawatt te sommeren dat aan marktpartijen beschikbaar komt op de hiertoe in het kader van marktkoppeling bestemde beurs. De maximale beschikbare capaciteit over het gehele jaar 2016 zou 6.148.800 MW⁵ kunnen bedragen. Volgens openbare bronnen⁶ bedroeg de beschikbare capaciteit over het gehele jaar 2016: 5.361.630 MW.⁷

⁵ Per 18 november 2015 (zie randnummer 12 van dit besluit) is de beschikbaarheid van de NorNed-kabel gewijzigd van 700 naar 723 MW om rekening te houden met netverliezen. Om de consistentie met de nominale capaciteit à 683,83 te waarborgen uit het NorNed-besluit (zie randnummer 10) verlaagt de ACM daarom voor de bonus-malus berekening de totale MW-hoeveelheid aan beperkingen (met 723/700). Van 1-01-2016 t/m 31-12-2016: 366 dagen * 24 = 8.784 uren. 8760*700 (maximale capaciteit) = 6.148.800 MW.

⁶ <http://www.nordpoolspot.com/historical-market-data/>

⁷ Op 19-10-2016, tussen 06:00-07:00 en tussen 16:00-17:00 betreft een periode van gepland onderhoud die gepland werd terwijl er al een beperking vanuit Noorwegen van kracht was. Volgens nordpoolspot.com was hierdoor

22. Het verschil à 787.170 MW valt als volgt te verklaren. Het grootst gedeelte van de lagere beschikbaarheid bestaat uit de 2.632 uur, waarvan TenneT aangeeft dat dit komt door beperkingen in het Noorse AC net. Dit verklaart 587.500 MW van het verschil (à 787.170 MW).⁸ Deze uren met lagere beschikbaarheid heeft TenneT niet meegenomen in de berekening. Volgens de ACM beroept TenneT zich terecht op hetgeen dat in besluit 103894 in randnummer 29 door haar rechtsvoorganger is uiteengezet. Dat is dat TenneT slechts in beperkte mate het beheer van het Noorse AC net kan beïnvloeden. De ACM deelt de mening van TenneT dat deze uren met lagere beschikbaarheid niet meegenomen hoeven te worden.
23. Het NorNed-besluit geeft aan dat in de berekening van de toegewezen capaciteit uit moet worden gegaan van de hoeveelheden die beschikbaar zijn voor marktpartijen op de hiertoe in het kader van marktkoppeling bestemde beurs. De ACM neemt daarom in de berekening van de relatieve beschikbaarheid 63 uur niet mee waar capaciteit beschikbaar was gesteld op de (Elbas) intraday markt wanneer de day-ahead markt veiling reeds had plaatsgevonden. In totaal gaat het om 36.500 MW.⁹
24. Wanneer de ACM de lagere en hogere beschikbaarheid respectievelijk vanuit het Noorse AC net en de intraday markt beschikbare capaciteit in mindering brengt op de beschikbare capaciteit volgens openbare bronnen (5.361.630 MW, zie randnummer 21) komt de ACM op de beschikbare capaciteit zoals genoemd in het voorstel van TenneT, namelijk 5.985.630 MW (zie randnummer 19).
25. Ten aanzien van de resterende 163.170 MW (van het verschil à 787.268 MW), geeft TenneT het volgende aan wat heeft geleid tot een lagere beschikbaarheid en wat meegenomen moet worden in de berekening van de relatieve beschikbaarheid: 154 uur door reguliere onderhoudswerkzaamheden op de NorNed-kabel (tussen 5 en 10 september), 98 uur door restricties in het Nederlandse net (maanden januari en september), en 35 uur door overig onderhoud (maanden januari, juni, september en oktober) zijn meegenomen. Volgens de ACM is dit correct, en verklaart dit de resterende 163.170 MW.¹⁰

Nominale capaciteit (MW)

26. Het product van de nominale capaciteit van de kabel en het aantal uren over geheel 2016

de capaciteit al beperkt tot 516 MW (500 zonder verliezen). TenneT heeft echter de gehele capaciteit van 700 MW als niet beschikbaar aangemerkt. Vanwege de ramping constraint kan er maximaal 600 MW worden af- en opgeschakeld worden. Dit verklaart waarom 600 MW i.p.v. 500 MW gehanteerd is op deze twee uren.

⁸ Gedurende deze uren was niet 2.632 uren * 700 MW = 1.842.400 MW beschikbaar maar 1.254.900 MW.

⁹ In plaats van het day-ahead totaal van 7.600 MW, was 41.100 MW beschikbaar via de intraday markt over de totaalsom van de dagen: 15 januari, 24 mei, 12 september, 13 september en 6 oktober.

¹⁰ De beschikbaarheid over deze uren was niet 287 uren * 700 MW = 200.900 MW maar 37.730 MW.

bedraagt 6.007.026 MW.¹¹

Beoordeling berekening

27. De formule voor de berekening van het prikkelbedrag is gegeven in randnummer 16 van bijlage A van het NorNed-besluit:
“Het prikkelbedrag is gelijk aan de absolute waarde van het verschil tussen de relatieve beschikbaarheid van de kabel en 95,62%, vermenigvuldigd met EUR 400.000 per één procent en met een maximum van EUR 1.200.000 per kalenderjaar.”¹² De relatieve beschikbaarheid komt hiermee op 99,6438 %, wat een berekende bonus van EUR 1.609.525 zou opleveren.
28. In het NorNed-besluit is een maximum te vergoeden of te behouden bedrag gesteld van EUR 1.200.000 per kalenderjaar. Dit prikkelbedrag wordt jaarlijks gecorrigeerd voor inflatie met de consumentenprijsindex (cpi).¹³ Het gemaximeerd bedrag is daarom vastgesteld op EUR 1.461.215.¹⁴

¹¹ 1-01-2016 t/m 31-12-2016: 366 dagen * 24 = 8.784 uren. 8784* 683,86 (nominale capaciteit) = 6.007.026 MW.

¹² Bonus / Malus = (((Cap beschikbaar / Cap nominaal)*100)- 95,62) * EUR 400.000,- * cpi

¹³ Volgens Artikel 41b, lid 1d van de E-wet is de definitie van cpi als volgt: “de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (alle huishoudens), berekend uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd in de vierde maand voorafgaande aan het jaar t, en van deze prijsindex, gepubliceerd in de zestiende maand voorafgaande aan het jaar t, zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek”.

¹⁴ Inflatie van 2004, het NorNed-besluit jaar, naar 2016.

5 Conclusie

29. De ACM stemt in met het bonus-voorstel zoals door TenneT ingediend en stelt de prikkel voor de relatieve beschikbaarheid van de NorNed-kabel voor het jaar 2016 vast op een bonus van EUR 1.461.215.
30. TenneT mag bovengenoemd bedrag uit de veilingopbrengsten onttrekken.

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen zes weken na de dag van bekendmaking van dit besluit een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij het bestuur van de Autoriteit Consument en Markt, Juridische Zaken, Postbus 16326, 2500 BH Den Haag. In dit bezwaarschrift kan een belanghebbende op basis van Artikel 7:1a, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, het bestuur van de Autoriteit Consument en Markt verzoeken in te stemmen met rechtstreeks beroep bij de administratieve rechter.